

Nederlands Dans Theater

Kylian in Brussel

Jiri Kylian is de leider van het Nederlands Dans Theater. Hij heeft in de traditie van het klassieke ballet een eigen taal gesmeed: de dansers staan niet meer op de punt, de lichamen zijn los en soepel, vooral bij de vrouwen zoekt hij naar de vloeiende lijn.

Kylian is poëzie. De gebaren zijn precies, logisch en toch verrassend. En eens hij een verrassende aanenrijging van dansmomenten heeft gevonden (de meisjes die een vloeiende lichaamsbeweging uit laten deinen door ze te begeleiden met vlugge trippelpassen, zodat de voeten helpen het lichaam langer sierlijker te zijn), herhaalt hij ze een aantal keren, zodat de appreciatie bij het publiek kan evolueren: van verrassing, naar analyse, naar opnieuw proeven.

Kylian hangt nog altijd de stelling aan dat dansen een visualiseren van muziek is. Wat men hoort, wordt duidelijk uitgetekend door bewegingen in de ruimte. Op dat punt kan je zeggen dat hij in de lijn werkt van George Balanchine. Alleen was Balanchine abstracter, streefde hij een geometrische schoonheid na. Bij Kylian is er altijd gevoel aanwezig, zodat zijn dansen veel menselijker is.

In november is hij naar Brussel gekomen met een drietal recente balletten, die verschillende aspecten van zijn artistieke arbeid lieten zien.

Bij *Silent Cries* (gecreëerd in april 1986) op de muziek van het overbekende *L'après midi d'un faune* van Debussy heeft men de gewaarwording dat men wat te veel met een academische oefening te doen heeft: het werk heeft vroeger van Nijinski en Robbins zeer pakkende gestalten gekregen, en nu is het zaak om iets fel afwijkends te presenteren. Het wordt dus een vrouw die zich achter glas bevindt, opgesloten, afgesloten. Ze doet wanhopige pogingen om uit die eenzaamheid en die inperking te komen. Het komt mij voor dat de gestuele uitwerking niet noodzakelijk de muziek van Debussy nodig heeft, en daarom laat het geheel wat koud (ook al wordt er heel goed gedanst door Sabine Kupferberg, Kylians levensgezellin).

Met *Stamping Ground* (1983) liet Kylian het merkwaardige resultaat van een reis door Australië zien. Daar heeft hij in 1980 een reeks dansen van de Aborigenen gezien, en vanuit die gebarentaal heeft hij

Sabine Kupferberg – *Silent Cries* – (Nederlands Dans Theater)
– Foto Hans Gerritsen

een eigen ballet gemaakt. De thematiek is duidelijk aan de andere cultuur ontleend: de danser bakent al stampend zijn terrein af en identificeert zich met het dier. Op het anecdotische vlak beeldt het ballet een soort jacht uit. Het merkwaardige is dat Kylian geen reconstructie of geen flauwe exotiek heeft gezocht, maar dat hij goed naar een andere danstraditie heeft gekeken, en wat hem daarbij als essentieel is opgevallen, omgezet heeft in zijn eigen bewegingstaal. Langs de Australiërs om heeft hij getracht om aan zijn eigen formules te ontsnappen en andere beeldformaties te ontdekken. Het resultaat is vaak fascinerend, en laat alleen ietwat onbevredigd omdat het niet naar een echte climax gaat: de elementen zijn beter dan de uiteindelijke volzin. Maar er wordt schitterend gedanst.

Kylian toonde ook zijn nieuwste ballet: zes Duitse dansen van Mozart (gecreëerd in oktober 1986), en hiermee ging hij verder op een vondst die hij eerder bij een symfonie van Haydn heeft gebruikt. Hij beeldt de muziek uit, met al de fijngevoeligheid die hem kenmerkt, maar in zijn ballet bouwt hij het element "vergissing" in. Die vergissingen (dansers die verkeerd tellen, meisjes die niet opgevangen worden) worden in het ballet als nieuwe elementen ingebouwd. Het resultaat is een bijzonder plezierig

bezig zijn met dansen. Kylian is de Buster Keaton van de dans: alles is streng getimed, volledig gecontroleerd en wint zijn virtuositeit uit alles wat misgaat.

Ook hier vindt hij langs dit principe nieuwe gebaren en houdingen, zodat hij langs de moppen om zijn eigen gebarenrepertoire uitbreidt. Deze Mozart was spetterend, verrassend, meeslepend. En ondanks alle komische momenten, verliest Kylian geen enkel ogenblik zijn belangrijkste kwaliteit: de poëzie. De moppen staan niet haaks op zijn eigen stijl, de parodistische elementen breken niets af, maar zijn zelf een verrijking. Ballet waar men dus plezier aan beleeft.

Het programma van de avond zelf heeft iets ouderwets: een reeks korte balletten met lange pauzes, en een aantal stukken muziek die niets met elkaar te maken hebben. (Over het ballet *Dreams of Ether* van Nacho Duato willen we niet veel zeggen: het is technisch knap maar de choreograaf heeft te veel andere mensen aan het werk gezien: een potje Kylian, Anne Teresa De Keersmaeker, Pina Bausch. Een eigen stem moet hij nog vinden). Hier moet Kylian misschien wat ambitieuzer worden, en zichzelf tot grotere uitdagingen dwingen. Maar we zijn hem toch al dankbaar voor zoveel momenten van intens genot.

Johan Thielemans

Nederlands Dans Theater: *Silent Cries* (Debussy), *Sechs Tänze* (Mozart), *Stamping Ground* (Chavez), choreografie: Jiri Kylian; *Dreams of Ether* (Landowksy), choreografie: Nacho Duato.

Julie West Canada

ABC en Spatial Freeway

De vzw Danspromotie uit Antwerpen brengt dit seizoen vier vrouwelijke "mainstream" choreografen naar België. Ginette Laurin, Elisa Monte en Jennifer Müller vertegenwoordigen de veelheid aan dansstijlen tussen klassiek en avantgarde in. Julie West, al sinds juli in België om met jonge dansers de nieuwe productie *Spatial Freeway* op te zetten, vormde de voorhoede.

Het *pièce de résistance* van het programma waar West nu mee rondtoert, de zestig minuten durende solo *ABC*, werd in het buitenland uitvoerig bejubeld. Het uitgangspunt was haar hele dansvocabularium te inventariseren volgens het alfabet. Uit improvisaties rond de genoteerde woorden ontstonden choreografische lijnen.

ABC geeft een goede kijk op de fysieke bagage van Julie West. Op een bijna didactische manier worden verschillende bewegingskwaliteiten (traag of energetisch, geometrisch-afgemeten of met spastische uitbraken) voorgesteld en wordt gedemonstreerd hoe de delen en het hele lichaam zich tot de ruimte kunnen verhouden. Haar didactische methode schiet echter te kort op het vlak van de systematiek. West onderzoekt al deze verschillende lagen kriskras door elkaar. Het plezier een opbouw, een onderliggende structuur te ontdekken, wordt mij ontzegd.

"Onderzoeken" is trouwens niet het juiste woord. *ABC* is een demonstratie van kunnen die na 10 minuten gaat vervelen en de aandacht laat verglijden naar de ruimte-muziek van door de echokamer gejaagde stemmen en overvliegende helikopters. Even hoor ik de moëddzin, die oproept tot gebed, maar het niet aflatende synthesizergedreun veegt het beeld weg. De kostuums bieden evenmin weerwerk tegen de verveling. Het pak in groene changeant stof of het zwarte grofgehaakte bloesje over de glanzende maillot zijn ongetwijfeld functioneel voor het bewegen, maar lelijk. Even draaien honderden discoballichtjes over de achter-